

Ö?retmen – Ö?renci ?li?ki Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Ö?retmen – Ö?renci ?li?ki Ölçe?i. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=27179>

Özet

Ö?retmen - Ö?renci ?li?ki Ölçe?i (ÖÖ?Ö), ö?rencilerin okul ortam?ndaki ö?retmenleriyle kurduklar? ili?kinin kalitesini de?erlendirmek amac?yla uyarlanm?? bir psikometrik araçtır. Orijinal olarak Pianta (2001) taraf?ndan geli?tirilen bu ölçek, Türk kültürüne uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çal??malar? yap?lm??tır. Ölçek, özellikle ili?kinin temel bile?enleri olan yak?nl?k, çat??ma ve ba??ml?lk alt boyutlar? üzerinden de?erlendirme yaparak, e?itim ve psikoloji alan?ndaki ara?t?rmac?lara ve uygulay?c?lara önemli veriler sunmay? amaçlamaktadır. Bu adaptasyon çal??mas?, ölçe?in Türkiye'deki okul popülasyonlar?nda kullan?lmas? için psikometrik yeterlili?ini kan?tlam??tır.

Anahtar Kelimeler

Ö?retmen-Ö?renci ?li?kisi, Ölçek Uyarlama, Çat??ma, Yak?nl?k, Ba??ml?lk, Yap? Geçerlili?i, Güvenirlik, Likert Ölçe?i

Yazarlar

Selen Demirta? Zorbaz, Aysel Özer, Didem Gençtan?r?m Kurt, Toygar Ergene

Amaç

Ö?retmen - Ö?renci ?li?ki Ölçe?i'nin (ÖÖ?Ö) temel amac?, ö?rencilerin ö?retmenleriyle kurduklar? etkile?imlerin niteli?ini sistematik ve nicel bir ?ekilde ölçmektir. Ölçek, özellikle okul öncesi ve ilkokul düzeyindeki ö?rencilerin sosyal ve duygusal geli?imleri üzerinde büyük etkisi olan bu ili?kinin olumlu veya olumsuz yönlerini ortaya koymay? hedefler.

Uyarlama çal??mas?nın amac? ise, ölçe?in orijinal yap?s?n? koruyarak ya da kültürel farkl?l?klara uygun düzenlemeler yaparak, Türk e?itim sistemi ve kültürel ba?lam?nda geçerli ve güvenilir bir ölçüm arac? sa?lamaktır. Böylece, e?itim psikolojisi alan?nda yap?lan ara?t?rmalara standart bir araç kazand?r?lm??tır.

Yap?

ÖÖ?Ö, ö?retmen ve ö?renci aras?ndaki ili?kinin temel olarak üç boyutta incelenmesine odaklanmaktadır:

Yak?nl?k (Proximity): Ö?retmen ve ö?renci aras?ndaki s?cakl?k, güven ve aç?k ileti?imin derecesini ölçer. Yüksek yak?nl?k, ö?rencinin okula ba?l?l??n? ve akademik ba?ar?s?n? olumlu etkileyen bir faktördür.

Çatışma (Conflict): İlişkideki gerginlik, anlaşmazlık ve olumsuz etkileşim sıklığına değerlendirilir. Yüksek çatışma düzeyleri, öğrencinin adaptasyon sorunları ya da riskini artırır.

Bağımlılık (Dependency): Öğrencinin öğretmene aşırı derecede güvenme ve ondan duygusal destek bekleme eğilimini ifade eder. Bu boyut, ilişkinin sağlıklı sürenleri belirlemede önemlidir.

Ölçek, bu üç alt boyut aracılığıyla ilişkinin karmaşık yapısını yakalamayı ve özellikle risk altındaki öğrenci-öğretmen ilişkilerini tespit etmeyi mümkün kılmaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları kapsamında, öncelikle **Yapı Geçerliliği** incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, bağılangıçta test edilen 28 maddenin, ölçeğin toplam varyansının %48,8'ini açıkladığı tespit edilmiştir. Bu oran, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı yeterli düzeyde temsil ettiğini göstermektedir.

Boyutlar arası ilişkiler de incelenmiş olup, beklenen yönde anlamlı korelasyonlar bulunmuştur:

Çatışma ile Yakınlık alt boyutları arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.45$, $p < .001$). Bu, öğretmen-öğrenci ilişkisinde yakınlık arttıkça çatışmanın azaldığını desteklemektedir.

Çatışma ile Bağımlılık alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r = .28$, $p < .001$) gözlemlenmiştir.

Yakınlık ile Bağımlılık alt boyutları arasında da pozitif ancak daha düşük düzeyde anlamlı bir korelasyon ($r = .13$, $p < .01$) rapor edilmiştir.

Bu korelasyon bulguları, ÖÖÖ'nün uyarlanan formunun kuramsal beklentilerle tutarlı olduğunu ve ilişkinin karmaşık yapısını doğru bir şekilde yansıttığını göstermekte ve ölçeğin geçerliğine yönelik güçlü kanıtlar sunmaktadır (Pianta, 2001).

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlilik analizleri, hem zamana karşı tutarlılığı (test-tekrar test) hem de iç tutarlılığı (Cronbach Alfa) içerecek şekilde hesaplanmıştır.

Test-Tekrar Test Güvenirliği: Dört hafta arayla yapılan iki uygulama sonucunda hesaplanan Pearson Korelasyon Katsayısı değerleri, ölçeğin zaman içinde istikrarlı olduğunu göstermiştir:

Yakınlık alt boyutu: .88

Çatışma alt boyutu: .92

Bağımlılık alt boyutu: .76

Tüm ölçek: .89

Çat??ma Alt Boyutu: Ölçe?in maddelerinin ayn? yap?y? ölçme derecesini gösteren Cronbach Alfa Katsay?s? de?erleri ise ?öyledir:

Çat??ma alt boyutu: .92 (Mükemmel)

Yak?nl?k alt boyutu: .86 (Çok ?yi)

Ba??mlil?k alt boyutu: .64 (Kabul Edilebilir)

Tüm ölçek: .89 (Çok ?yi)

Bu bulgular, özellikle Çat??ma ve Yak?nl?k boyutlar?n?n yüksek iç tutarlıl??a sahip oldu?unu, Ba??mlil?k alt boyutunun ise alt s?n?rda kabul edilebilir bir de?ere sahip oldu?unu göstermektedir. Genel olarak, ölçe?in güvenilir bir ölçüm arac? oldu?u sonucuna var?lm??tır.

Faktör Analizi

ÖÖ?Ö'nün uyarlama çal??mas?nda yap? geçerlili?i kapsam?nda faktör analizine ba?vurulmu?tur. Ba?lang?çta 28 madde ile yap?lan analizler sonucunda, maddelerin toplam varyans?n önemli bir k?sman? aç?klad??? görülmü?tür. Ancak ölçe?in nihai formu ve yap?s? hakk?nda çeli?kili bilgiler mevcuttur: geçerlik ve güvenilirlik sonuçlar? üç alt boyutu (Yak?nl?k, Çat??ma, Ba??mlil?k) i?aret ederken, nihai ölçek yap?s? **2 alt boyut ve 23 madde** olarak belirtilmi?tir.

Bu durum, uyarlama sürecinde faktör yükleri dü?ük ç?kan veya yap?ya uygun olmad??? belirlenen maddelerin (özellikle Ba??mlil?k alt boyutundan) ç?kar?lmas? veya kalan maddelerin iki ana faktör alt?nda toplanmas?yla sonuçland???n? dü?ündürmektedir. Nihai 23 maddelik form, 3'lü Likert derecelendirme sistemi kullan?larak ö?retmenlerin ö?rencileriyle olan ili?kilerini de?erlendirmelerine olanak tan?ır.

Araç Bilgileri

Test Türü: Uyarlama

Format: Öz Bildirim veya Gözlem Temelli (Ö?retmen taraf?ndan doldurulur)

Maddeler ve Boyutlar: 23 madde, 2 alt boyut (Güvenirlik testleri 3 alt boyutu içermektedir: Yak?nl?k, Çat??ma, Ba??mlil?k)

Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ö?retmenler (Ö?renci ili?kisini de?erlendirmek amac?yla)

Ya? Grubu: İlkokul ve muhtemelen okul öncesi ö?rencileriyle çal??an ö?retmenler

Popülasyon Detaylar?: Adaptasyon çal??mas? için kullan?lan örneklem detaylar? kaynakta

belirtilmiştir.

Test Metodolojisi: 3'lü Likert Ölçeği (Örneğin: Hiçbir zaman, Bazen, Her zaman gibi seçeneklerle derecelendirme)

Anahtar Kelimeler

Öğretmen-Öğrenci İlişkisi, Pianta Ölçeği, Eğitim Psikolojisi, Sosyal Gelişim, Psikometrik Özellikler, Geçerlilik

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Selen Demirtaş Zorbaz

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Bilgi mevcut değildir.

Bilgi E-posta Adresi: selendemirtas@hacettepe.edu.tr

Yazma Adresi: Hacettepe Üniversitesi (Kaynak referansına göre)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı (Uyarlama): 2016

Şinler ve Ücret: Ölçeğin kullanıma ilişkin ticari ücret bilgisi mevcut değildir. Akademik çalışmalarda kullanım için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi önerilir.

PDF Kaynağı: Ölçeğin uyarlama çalışması için orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

[ogretmen-ogrenci-iliski-olceginin-ooio-uyarlanmasi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Bu ölçek adaptasyon çalışması için kullanılan temel referanslar aşağıdadır:

Demirtaş-Zorbaz, S., Özer, A., Gençtaş Kurt, D. ve Ergene, T. (2016). Öğretmen-Öğrenci İlişkisi Ölçeği'nin (Öğretmen-Öğrenci İlişkisi Ölçeği) uyarlanması. Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi, 7 (2), 407-418.

Pianta, R. C. (2001). **Student-Teacher Relationship Scale (STRS)**. Psychological Corporation. (Uyarlama çalışmasında atıfta bulunulan orijinal ölçek kaynağı).

Makalenin yay?nland??? dergiye ait Dergipark ba?lant?s?: dergipark.ulakbim.gov.tr

Ö?retmen - Ö?renci ?li?ki Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in orijinal uyarlama makalesi, maddelerin tamam?n? içermekle birlikte, bu veri kayna??nda ölçek maddeleri do?rudan listelenmemi?tir. Maddelerin tam ve eksiksiz haline ula?mak için yukar?da belirtilen referans makalenin incelenmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM